

Klaudia Bączyk-Lesiuk

Collegium Da Vinci w Poznaniu

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7366-7821>

Ewa Mozolewska

Collegium Da Vinci w Poznaniu

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-6982-5242>

Język ojczysty czy język obcy? Analiza językowych preferencji czytelniczych studentów uczelni prywatnych na przykładzie Collegium Da Vinci w Poznaniu

ABSTRAKT: W artykule przeanalizowano preferencje językowe studentów uczelni prywatnych w Polsce na podstawie badań w Collegium Da Vinci w Poznaniu. Zidentyfikowano dominujące trendy w wyborze języków i form lektury, uwzględniając motywacje respondentów. Szczególną uwagę poświęcono językowi angielskiemu, powszechnie używanemu na świecie. Poruszono dostępność książek w językach mniejszościowych w polskich bibliotekach oraz potrzeby czytelników w tym zakresie. Artykuł odnosi się również do preferowanych form prezentacji danych, takich jak filmy, książki i podcasty, które odpowiadają na potrzeby współczesnego czytelnika.

SŁOWA KLUCZOWE: język ojczysty, język obcy, biblioteka, interkulturowość

Kontakt:	Kludia Bączyk-Lesiuk Adres e-mail: kludia.baczuk-lesiuk@cdv.pl Ewa Mozolewska Adres e-mail: ewa.mozolewska@cdv.pl
Jak cytować:	Bączyk-Lesiuk, K., Mozolewska, E (2025). Wjęzyk ojczysty czy język obcy? Analiza językowych preferencji czytelniczych studentów uczelni prywatnych na przykładzie Collegium Da Vinci w Poznaniu. <i>Forum Oświatowe</i> , 38(1), 59–72. https://doi.org/10.34862/fo.2025.1.4
How to cite:	Bączyk-Lesiuk, K., Mozolewska, E (2025). Wjęzyk ojczysty czy język obcy? Analiza językowych preferencji czytelniczych studentów uczelni prywatnych na przykładzie Collegium Da Vinci w Poznaniu. <i>Forum Oświatowe</i> , 38(1), 59–72. https://doi.org/10.34862/fo.2025.1.4

W społeczeństwie, w którym obecnie funkcjonujemy, nasila się zauważalna różnorodność struktury społecznej. Tendencje migracyjne widoczne są również w Polsce, gdzie od dłuższego czasu podejmowane są wysiłki w zwalczaniu dziedzictwa socjalizmu¹ i dążeniu do przełamania homogenizacji społeczeństwa. Artykuł, analizując wyniki badań przeprowadzone wśród studentów uczelni Collegium Da Vinci w Poznaniu, omawia wyzwania związane z wyrównywaniem szans edukacyjnych i dostępnością usług bibliotecznych w wielokulturowej społeczności akademickiej.

WPROWADZENIE

W kontekście zmieniającej się rzeczywistości kulturowo-społecznej Polski, narastająca heterogeniczność językowa wynikająca z międzynarodowych migracji staje się kluczowym czynnikiem wpływającym na wieloaspektową dynamikę tożsamości społecznej. Bogactwo kulturowe społeczeństwa znajduje odzwierciedlenie także w zróżnicowaniu językowym. Ostatnie ustalenia dotyczące przynależności narodo-wo-etnicznej, języka używanego w domu oraz wyznania religijnego pochodzą z 2021 roku, kiedy przeprowadzono Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań. Z pozyskanych danych (GUS, 2023) wynika, że w domach w Polsce poza językiem polskim (99,56%) używa się takich języków, jak: angielski (4,59%), śląski (1,94%), niemiecki (0,57%), kaszubski (0,23%), rosyjski (0,17%), ukraiński (0,14%), francuski (0,11%), włoski (0,10%), niderlandzki i białoruski (0,05%), norweski (0,04%), szwedzki (0,03%), polski język migowy, romski i łemkowski (0,02%), a także języka litewskiego, greckiego, duńskiego, wietnamskiego, arabskiego, portugalskiego, tureckiego, japońskiego, chińskiego, słowackiego, ruskiego, ormiańskiego, bułgarskiego i gwar podlaskich (0,01%). Oczywiście, zważywszy na liczbę migrantów przede wszystkim z Ukrainy, dane te mogą być już nieaktualne.

1 Upadek żelaznej kurtyny podkreślany jest także w kontekście uzyskania wolności, praw politycznych i swobód obywatelskich, przytaczany jest także w licznych raportach podsumowujących wolność na świecie (Freedom House, 2023).

Różnorodność językowa i kulturowa² „jest wspólnym dziedzictwem ludzkości i powinna być pielęgnowana i zachowywana dla dobra wszystkich. Leży ona u podstaw wymiany, innowacji, kreatywności i pokojowego współistnienia narodów” (UNESCO, 2009, s. 1). W związku z tym społeczeństwa i oferowane przez nie usługi, powinny sprzyjać tworzeniu się środowiska wspierającego, inkluzywnego, zachęcając tym samym do edukacji międzykulturowej. To samo zadanie czeka biblioteki jako miejsca kierujące się: „przywiązaniem do zasad podstawowych wolności oraz równego dla wszystkich dostępu do informacji i wiedzy, w duchu poszanowania tożsamości kulturowej i wartości” (UNESCO, 2009, s. 2).

W poniższym artykule zaprezentowane zostaną wyniki badań mające na celu zidentyfikowanie obszarów wymagających usprawnień w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych w wielokulturowej społeczności akademickiej w Polsce oraz poprawy dostępności usług bibliotecznych, stanowiąc asumpt do analizy potrzeb zarówno instytucji, jak i czytelników.

STAN BIBLIOTEK W POLSCE W KONTEKŚCIE MIĘDZYKULTUROWOŚCI

W Polsce, podobnie jak w innych krajach, społeczeństwo staje w obliczu wyzwań związanych z migracją, różnorodnością kulturową i integracją społeczną. Biblioteki, jako instytucje kultury, odgrywają kluczową rolę w budowaniu otwartości na różnorodność: „wszystkie typy bibliotek powinny odzwierciedlać, podtrzymywać i upowszechniać różnorodność kulturową i językową na płaszczyźnie międzynarodowej, krajowej i lokalnej, wspierając w ten sposób dialog międzykulturowy i aktywne obywatelstwo” (UNESCO, 2009, s. 1). W aspekcie rosnącej liczby międzynarodowych studentów oraz intensyfikacji wymiany naukowej, biblioteki stają się areną, w której spotykają się różne kultury, języki, idee i perspektywy. Biblioteki mierzą się z wieloma wyzwaniami, pomimo rosnącego wkładu w promowanie międzykulturowości. Jednym z nich jest konieczność dostosowania oferty do zróżnicowanych potrzeb użytkowników z różnych kultur oraz tworzenie przestrzeni bibliotecznej sprzyjającej inkluzywności. Kwestie związane z językiem, dostępem do specjalistycznych materiałów oraz różnicami w podejściach do nauki i badań, stanowią permanentny test dla efektywnej obsługi międzynarodowej społeczności.

Biblioteki uczelni wyższych jako centra nauki wspierają procesy naukowo-dydaktyczne poprzez zapewnienie odpowiednich warunków do pracy naukowej, tworząc infrastrukturę umożliwiającą dostęp do potrzebnej literatury w formie drukowanej oraz elektronicznej. Dodatkowo, prowadzą działalność dydaktyczną wspomagającą rozwój inteligencji kulturowej³, rozwijając kompetencje studentów niezbędne w póź-

2 Rozumiana jako: „źródło wymiany, innowacyjności i kreatywności jest dla rodzaju ludzkiego równie niezbędna jak różnorodność biologiczna dla przyrody. W tym znaczeniu stanowi ona wspólne dziedzictwo ludzkości i musi zostać uznana oraz potwierdzona dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń” (UNESCO, 2001).

3 *Cultural Intelligence* (CQ) – rozumiana jako zdolność jednostki do rozpoznania i dostosowania się do reguł obowiązujących w obcym kulturowo środowisku. (Ang i in., 2006).

niejszym życiu zawodowym, promując ideę ciągłego uczenia się (*longlife learning*). Zapewniają również komfortowe warunki pracy w przestrzeniach biblioteki, co nie tylko ma znaczenie dla promocji instytucji, ale także odpowiada na potrzeby studentów (Nalewajska, 2022). Niewątpliwie, aby efektywnie wspierać różnorodność kulturową, biblioteki powinny adaptować się do dynamicznie zmieniających się potrzeb społeczności, podejmować wyzwania, dążyć do ciągłego rozwoju, między innymi poprzez doskonalenie jakości działań, a nawet antycypować potrzeby użytkowników. Wprowadzenie innowacyjnych strategii może bowiem przyczynić się do pełnienia przez biblioteki pryncypalnej roli w promowaniu międzykulturowości w Polsce (FRSI, b.d.).

ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

CEL BADAŃ

Geneza przeprowadzonego badania obejmowała liczne aspekty, uwzględniając różnorodne motywacje i potrzeby zarówno instytucji (tu w szczególności: dążenie do umiędzynarodowienia uczelni i zwiększenie efektywności biblioteki), jak i społeczności czytelników. Konieczność zidentyfikowania obszarów wymagających wzmocnienia i dostarczenia konkretnych propozycji rozwiązań wynikała także z rozmów z czytelnikami, którzy wielokrotnie sygnalizowali rosnącą potrzebę dostosowania oferty bibliotecznej do zmieniających się wymagań społeczności studenckiej.

Jego głównym celem było zidentyfikowanie dominujących tendencji w zakresie językowych preferencji czytelniczych wśród studentów, ze szczególnym uwzględnieniem perspektywy odbiorców – studentów studiów licencjackich w prywatnej uczelni, Collegium Da Vinci w Poznaniu. Szczegółowe cele badania obejmowały:

- » zrozumienie motywacji wpływających na wybór języka i formy lektury przez respondentów,
- » analizę dostępności książek napisanych w językach mniejszościowych w zasobach biblioteki uczelnianej,
- » poznanie potrzeb czytelników jako kontrybucji do zagadnienia dostępności różnorodnych języków w zbiorach bibliotecznych,
- » zidentyfikowanie obszarów wymagających poprawy w celu zwiększenia efektywności biblioteki.

Tym samym badanie miało stanowić istotny wkład w zrozumienie preferencji czytelniczych studentów, ukazując znaczenie dostępności różnorodnych materiałów w procesie edukacyjnym.

BADANIA ANKIETOWE

Podczas badania posłużono się metodą sondażu diagnostycznego. W celu zebrania danych empirycznych zastosowano kwestionariusz ankiety, skonstruowany z trzech głównych sekcji: metryki, pytań otwartych oraz pytań zamkniętych.

Metryka obejmowała pięć pytań umożliwiających zebranie informacji demograficznych respondentów. Pytania dotyczyły płci, wieku, kierunku studiów, rodzaju studiów oraz roku studiów. Dane demograficzne pozwoliły na bardziej szczegółową analizę wyników w kontekście różnych grup respondentów.

Sekcja druga, zawierająca sześć pytań otwartych, została zaprojektowana w celu uzyskania bardziej szczegółowych odpowiedzi od uczestników badania. Pytania dotyczące różnorodnych aspektów preferencji językowych oraz formy przekazania informacji, umożliwiły respondentom swobodne wyrażanie opinii i prezentację doświadczeń. Ujęcie to pozwoliło na zidentyfikowanie czynników wpływających na oczekiwania studentów względem usług bibliotecznych oraz sformułowanie wniosków dotyczących ich doskonalenia.

Trzecia sekcja kwestionariusza, złożona z dziewięciu pytań zamkniętych, pozwoliła na uzyskanie danych ilościowych ułatwiających analizę statystyczną. Obejmowała siedem pytań dotyczących preferencji językowych oraz dwa pytania dotyczące formy prezentacji informacji. Analiza odpowiedzi umożliwiła precyzyjniejsze określenie trendów i preferencji wśród badanych.

Należy podkreślić, że kwestionariusz został przygotowany w dwóch wersjach językowych – polskiej i angielskiej, odpowiadając tym samym językom wykładowym na uczelni. To podejście umożliwiło zebranie danych od studentów posługujących się różnymi językami, co było kluczowe w dostosowaniu oferty bibliotecznej do zróżnicowanych potrzeb społeczności akademickiej w kontekście umiędzynarodowienia uczelni.

Badanie zrealizowano na przełomie dwóch miesięcy: września i października 2023 roku i objęło studentów studiów licencjackich Collegium Da Vinci. Kwestionariusz ankiety rozesłano drogą elektroniczną do potencjalnych respondentów.

COLLEGIUM DA VINCI W POZNANIU

Badanie przeprowadzono w jednej z prywatnych uczelni w Poznaniu, która zgodnie z przyjętą strategią definiowana jest jako: „różnorodna społeczność, która generuje pozytywne zmiany w społeczeństwie oraz w przyjaznej atmosferze przygotowuje studentów do konfrontacji z wyzwaniem rynkowymi i rozwiązywania złożonych problemów” (CDV, 2023, s. 5).

Collegium Da Vinci w Poznaniu (CDV) jest niepubliczną uczelnią zawodową. Została założona w 1996 roku pod nazwą Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu. W 2014 roku zmieniła nazwę na Collegium Da Vinci, jeszcze silniej nawiązując do zasad Leonarda Da Vinci (które znalazły także odzwierciedlenie w materiałach promujących CDV). Uczelnia realizuje swoje zadania

zgodnie z Art. 11 Ustawy, w tym: prowadzi kształcenie na studiach dyplomowych i podyplomowych, prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe, świadczy usługi badawcze oraz opiniodawcze i eksperckie, a także transfer technologii do gospodarki, wychowuje studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, tradycję narodową oraz umacnianie zasad demokracji i poszanowanie praw człowieka, upowszechnia i pomnaża osiągnięcia nauki i kultury. Ponadto w swym statucie uczelnia zwraca uwagę na stwarzanie warunków do przyswajania wiedzy i odbywania kształcenia osobom z niepełnosprawnościami (CDV, 2021). W przyjętej na lata 2023–2025 strategii bardzo mocno podkreśla pielęgnowane wartości, takich jak: ciekawość, odwaga, szacunek, zaufanie i odpowiedzialność. Jednocześnie uznaje, iż jednym z celów strategicznych jest: „Rozwój interdyscyplinarnego modelu kształcenia dopasowanego do indywidualnych potrzeb edukacyjnych oraz zbudowanego na podstawie kompetencji przyszłości” (CDV, 2023, s. 5). Podkreślanie konieczności zadbania o dobrostan studentów w odniesieniu do kompetencji przyszłości, przekłada się chociażby na oferowane programy wsparcia i doradztwo psychologiczne. Ponadto, stawiając sobie za cel internacjonalizację uczelni, oferuje ona studia licencjackie prowadzone zarówno w języku polskim⁴, jak i angielskim⁵ (studia stacjonarne, niestacjonarne lub on-line). Warto podkreślić, że w tym roku Collegium Da Vinci po raz kolejny pojawiło się na liście uczelni niepublicznych najczęściej wybieranych przez kandydatów według ogólnej liczby zgłoszeń kandydatów (ponad 1 tys.) na studia pierwszego stopnia i jednolite studia magisterskie w roku akademickim 2023/2024. Obecnie w CDV na studiach licencjackich studiuje 2690 studentów, z czego 2619 na studiach prowadzonych w języku polskim, a 71 na studiach w języku angielskim (stan na 17.01.2024).

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA RESPONDENTÓW

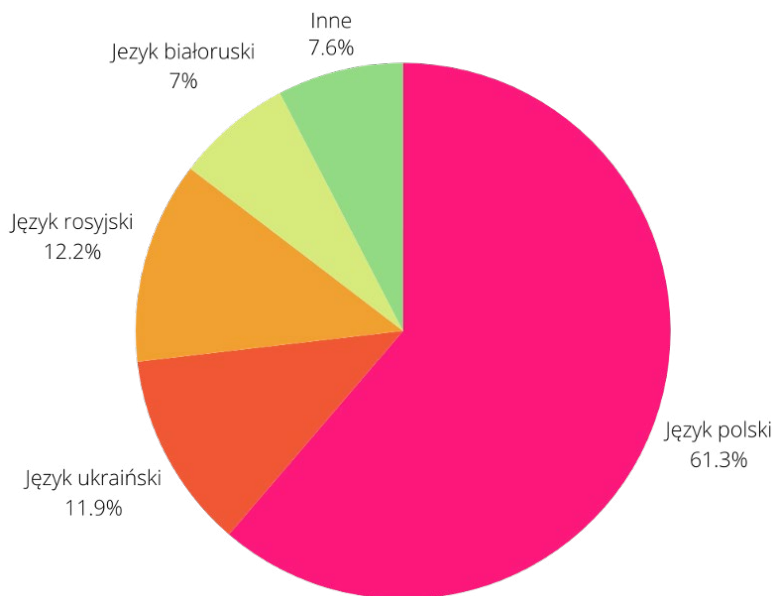
Kwestionariusz ankiety wypełniło 299 studentów studiów licencjackich. Spośród badanych 86% to studenci studiujący na kierunkach prowadzonych w języku polskim, a 14% respondentów studiuje na kierunkach prowadzonych po angielsku. Większość respondentów (zarówno wśród osób wypełniających ankietę po polsku, jak i po angielsku) studiuje w trybie stacjonarnym (kolejno dla studiów prowadzonych w języku polskim było to 55,6%, a po angielsku – 85,7%). Pojawiły się także osoby studiujące w trybie niestacjonarnym oraz on-line (z czego ta ostatnia grupa dotyczy jedynie studiów w języku polskim, stanowiąc 5%). W obu grupach odpowiedzi częściej udzielali mężczyźni (wśród studentów polskojęzycznych stanowili oni 49%, a wśród studentów anglojęzycznych 50%), dalej kobiety (kolejno: 48,2% i 45,2%) i osoby, które zaznaczyły odpowiedź „inna” (2,8% i 4,8%). Większość badanych to osoby w przedziale

4 W ofercie na rok akademicki 2024/2025 znalazły się następujące kierunki prowadzone w języku polskim: analityka biznesowa i Data Science, Biznes Manager, E-commerce, Game Development, grafika, informatyka, kreatywna produkcja filmowa, marketing internetowy, zarządzanie kreatywne, zarządzanie w IT.

5 W ofercie na rok akademicki 2024/2025 znalazły się następujące kierunki prowadzone w języku angielskim: Creative Management, Information Technology.

wiekowym 18–24 lata (65%). Ponad połowa badanych (61,3%) zadeklarowała język polski jako swój język ojczysty⁶. Kolejno wskazywano na: ukraiński, rosyjski, białoruski oraz inne języki (tu w szczególności na: turecki i angielski).

Rysunek 1. Języki ojczyste respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania.

Co ciekawe, aż 13% respondentów wskazało dwa języki ojczyste. Bilingwizm podkreślały osoby posługujące się językami: rosyjskim i ukraińskim oraz rosyjskim i białoruskim⁷. Ponad 75% badanych wypełniających kwestionariusz w języku pol-

6 Pytanie to miało charakter otwarty, dając możliwość wpisania kilku języków ojczystych. W celu uniknięcia wątpliwości i „chaosu terminologicznego”, o którym w swym artykule pisze Waław Cockiewicz (2013), przytoczono jedną z definicji języka ojczystego, przyjmując, iż jest to: „język, który jest pierwszym językiem, w którym jednostka uczy się jako dziecko i który jest używany w jej codziennym życiu w komunikacji z rodziną, przyjaciółmi i społecznością lokalną. Jest to język, w którym jednostka ma największą biegłość i swobodę wyrażania swoich myśli i uczuć. Język ojczysty jest często utożsamiany z narodowością lub kulturą danej osoby i jest ważnym elementem tożsamości jednostki”. Przytoczona definicja wpisuje się w te ogólnodostępne zawarte w słownikach i pracach różnych badaczy, jak np. Ewy Lipińskiej: „Język ojczysty jest pierwszym poznawanym i „doświadczanym” (doznawanym) przez człowieka językiem, w którym się porozumiewa z otoczeniem. Ma on znaczący udział w poznawaniu świata i kształtowaniu struktury osobowości, sprawiając, że człowiek się z nim utożsamia, a w dorosłym życiu zazwyczaj w nim myśli, śni, liczy i modli się.” (Lipińska, 2003, s. 15).

7 Interesującym, choć w związku z przyjętym celem pracy, pominiętym przez autorki aspektem, pozostaje istnienie dialektów mieszanych: w Ukrainie powstał rosyjsko-ukraiński surżyk, na Białorusi – trajsanka czy mieszany dialekt polsko-białoruski. (Smułkowa, 2009).

skim i prawie 20% badanych wypełniających kwestionariusz po angielsku przyznało, że studiuje w języku ojczystym. Respondentów zapytano także o znajomość języków obcych. To pytanie miało charakter otwarty i bazowało na deklaracji studentów, bez jednoznacznego wskazania poziomu znajomości danego języka. Wśród języków obcych⁸ dominował język angielski (blisko 63%)⁹, chociaż należy zaznaczyć, że często pojawiały się też odpowiedzi: „język polski” czy „język niemiecki” (tabela 1).

Tabela 1. Znajomość języków obcych wśród respondentów

Język obcy	Liczba studentów deklarujących znajomość danego języka
język angielski	188
język arabski	1
język białoruski	3
język chiński	2
język francuski	14
język hiszpański	27
język holenderski	1
język japoński	9
język kirgiski	1
język koreański	3
język niemiecki	64
PJM	2
język polski	71
język rosyjski	40
język szwedzki	3
język turecki	1
język ukraiński	14
język włoski	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania.

8 Język obcy wielokrotnie w literaturze z zakresu lingwistyki stawiany jest w opozycji do języka ojczystego. Powtarzając za Władysławem Miodunką: „Językiem obcym jest każdy język, którego nie można nazwać ojczystym” (Miodunka, za: Krakowiak i Mańdziuk, 1980, s. 58). Jednakże jak wskazuje E. Lipińska (2003, s. 41): „Termin obcy kojarzy się jednak z formalnym uczeniem się języka innego, a więc zawęża jego znaczenie jako pary do języka ojczystego”.

9 Znajomość języka angielskiego wśród młodych ludzi wpisuje się w zaobserwowane trendy panujące w Polsce. Bazując na danych EF English Proficiency Index (2024), Polska, z wynikiem 588 (i niewielkim spadkiem w porównaniu do roku wcześniejszego), uplasowuje się na 15. miejscu spośród 116 krajów, cały czas odznaczając się wysoką biegłością języka angielskiego.

WNIOSKI Z BADAŃ

Uzyskane wyniki badań zostały ujęte w trzech głównych obszarach: język a literatura, książki vs. e-booki, a także preferowane formy prezentacji. Przyjęty podział pozwolił na lepsze zrozumienie różnych aspektów związanych z czytaniem, co w przyszłości może zaowocować precyzyjniejszym dostosowaniem oferty bibliotecznej dla studentów na wielokulturowej uczelni.

Jednym z kluczowych celów badania było poznanie językowych preferencji studentów. Większość badanych, studiujących po angielsku, jak i tych, którzy studiują w języku polskim, podkreślała, że woli czytać publikacje w języku wykładowym. Odpowiedź „język obcy” (z wyszczególnieniem języka angielskiego) najczęściej pojawiała się w przypadku studentów informatyki i Game Development. 7% wszystkich badanych zaznaczyło, że nie potrzebuje publikacji w języku ojczystym. Autorki interesowała także motywacja dotycząca wyboru języka lektury. Respondenci studiujący w języku angielskim podkreślali, że wybór języka zależy przede wszystkim od dostępności materiałów (74%), a kolejno od jakości tłumaczenia (69%) i możliwości zrozumienia tekstu (69%). Wskazywali także na potrzebę zaznajomienia się ze słownictwem specjalistycznym, funkcjonującym w danej branży („In English, it is spoken globally, so there's a wider range to choose from”¹⁰ [R1]) i zapewniającym możliwość udziału w dyskusjach z rówieśnikami („English, because it's easy to discuss with friends” [R2]). Warte odnotowania jest również to, że studenci, dla których język angielski jest językiem obcym, wielokrotnie zgłaszali potrzebę czytania tekstów w języku ojczystym, argumentując to między innymi trudnością w zrozumieniu leksyki („I would rather have it in my native language because I'm not too familiar with scientific words in my foreign languages” [R3], „Native language. Because for me it's hard to understand” [R4]). Respondenci studiujący w języku polskim podkreślali natomiast, że wybór języka zależy przede wszystkim od możliwości zrozumienia tekstu (71%), a dalej od dostępności materiałów (67%) i jakości tłumaczenia (41%). Sporadycznie pojawiały się także odpowiedzi, wskazujące na potrzebę czytania tekstów w językach oryginalnych („wolę czytać w języku oryginalnym” [R5]) czy możliwość pełnego opracowania w języku obcym („w języku polskim można przeczytać omówienie małego problemu, w przypadku dużych lepiej szukać publikacji w języku obcym” [R6]). Zapytano także o darmowy dostęp do książek tradycyjnych w języku ojczystym w uczelnianej bibliotece. Wszyscy respondenci, dla których język polski nie jest językiem ojczystym, zaznaczyli, że w bibliotece nie ma książek tradycyjnych napisanych w ich języku ojczystym. Warto zauważyć, że również osoby, które wskazały język angielski jako swój język ojczysty, zaznaczyły brak dostępu do książek tradycyjnych napisanych w ich języku ojczystym. W przypadku pytania o dostęp do publikacji elektronicznych w języku ojczystym, prawie 66% respondentów studiujących w języku polskim podkreślało, że ma dostęp do tego typu publikacji. Zaskakujące okazało się jednak, że aż 38% studentów studiujących w języku angielskim nie ma wiedzy na ten temat.

¹⁰ W przytoczonych odpowiedziach respondentów zastosowano oryginalną pisownię.

W badaniu uwzględniono również pytania dotyczące zwyczajów czytelniczych, kładąc szczególny nacisk na różnice w korzystaniu z tradycyjnych form publikacji (drukowanych) i tych nowocześniejszych, takich jak na przykład e-booki. Większość badanych, studiujących w języku polskim, podkreślała, że woli sięgać po książki tradycyjne (56%). Na książki elektroniczne decyduje się 25,6% studentów, natomiast 18,4% wybiera obie formy. Wyniki te doskonale wpisują się w światowe trendy (Statista, 2025). W Polsce także zamiłowanie do druku pozostaje niezmiennie, a Polacy od lat: „konsekwentnie wolą czytać książki drukowane niż elektroniczne, chociaż te ostatnie dawno już przestały być czymś nowym i nieznanym” (Zasacka i Chymkowski, 2023, s. 21). Studenci CDV w swych wypowiedziach wielokrotnie podkreślali przewagę książki drukowanej nad publikacjami elektronicznymi, dostrzegając chociażby efektywność przyswajania treści („Wygodniej czyta mi się książki tradycyjne, lubię formę papierową, ułatwia mi skupić się na czytaniu bardziej niż ekran” [R7]) i polisensoryczne doświadczenie czytania („lubię czuć papier podczas czytania” [R8], „dotyk papieru pozwala mi poczuć że czytam faktyczną książkę” [R9], „lubię przewracać kartki, kolekcjonować tomy, czuć zapach książki” [R10]). Zwracali także uwagę na to, że obcowanie z papierem jest pewnego rodzaju odskocznią od wszechobecnej elektroniki („Na co dzień wystarczająco dużo siedzę przy ekranie. Czytając książki, chcę od niego odpocząć” [R11]). Ponadto książki kojarzone są z relaksem, stanowiąc przy tym przedmiot kolekcjonerski („bardzo lubię kolekcjonować książki” [R12]). Potwierdzają to także badania przeprowadzone przez Zofię Zasacką i Romana Chymkowskiego (2023, s. 21): „Można zatem przypuszczać, że dla charakteru tego doświadczenia forma książki nie jest obojętna – czytając dla przyjemności, zdecydowanie chętniej wybiera się książki papierowe”. Pomimo wskazywanych wysokich cen, trudności w dostępie oraz konieczności przechowywania, respondentów przede wszystkim przyciągają: walory estetyczne, atmosfera oraz wyjątkowość książek. Warto odnotować, że tendencja ta nie utrzymała się wśród osób, które studiują w języku angielskim. Studenci ci częściej decydują się na e-booki (44%), kolejno na książki tradycyjne (34%), a 22% respondentów preferuje obie formy. W swoich wypowiedziach uzasadniali oni wyższość książki cyfrowej nad tradycyjną, wskazując między innymi na: przystępniejszą cenę („E-books, can find everything on Internet for free” [R13]), a także możliwość odczytania na różnych urządzeniach („everything is on your phone/laptop” [R14]). E-booki postrzegane są także jako ekologiczne („It’s less paper consuming and if i don’t like book i can just delete it, but paper one i can’t, cuz it costs more and when i’m going to move they will be a problem for me” [R15]) i łatwo dostępne („E-books are the best for me because simply easier to access and i don’t have to carry a lot of them around” [R16], „I prefer electronic versions of books, since at any moment hundreds of books can be available to me at the same time” [R17]), a badani cenią je chociażby za wygodę w podróży („E-books because they are easier to transport” [R18]) czy umożliwienie czytania w ciemności¹¹.

11 Odpowiedzi te znajdują odzwierciedlenie także w innym badaniu, w którym zauważono, że: „Największe zalety e-booków według respondentów to brak konieczności noszenia ciężkich książek (43%), szybki dostęp do swoich tytułów (32%) oraz wygoda w korzystaniu (20%)” (VIRTUALO, 2017).

Jak wynika z przeprowadzonych badań, respondenci chętnie korzystają z mediów wizualnych i audiowizualnych. Aż 86% osób studiujących w języku polskim regularnie korzysta z zasobów w postaci filmów i kursów wideo, natomiast 45% z nich wybiera audiobooki i podcasty. W grupie osób studiujących w języku angielskim wskaźniki te wynoszą odpowiednio 90% i 36%. Co ciekawe, zaledwie 2% respondentów nie korzysta z filmów i kursów wideo, podczas gdy w przypadku audiobooków i podcastów odsetek ten wzrasta do 29% (dla grupy anglojęzycznej odpowiednio 2% i 33%)¹². Preferencje użytkowników wydają się korelować z rodzajem aktywności edukacyjnej. Książki, e-booki i artykuły są wybierane do zgłębiania teorii („łatwiej czerpać mi wiedzę z tradycyjnych książek” [R19]). Z kolei filmy i kursy wideo uważane za gotowe instrukcje i preferowane podczas nauki praktycznych umiejętności („Preferuję kursy wideo, jeśli trzeba pokazać, coś w praktyce. Czasami sama teoria nie wystarczy” [R20]), podcasty i audiobooki natomiast stanowią uzupełnienie do pozostałych form i często są odsłuchiwane podczas wykonywania różnych czynności¹³. Tendencje te utrzymują się zarówno wśród grup studiujących w języku polskim, jak i angielskim („I would say that it depends on what i read. For example when it comes to some more complicated issues connected with hard competences, better for me it's a video, podcasts in which educated people explain something. In that case it can be hard for me to acquire knowledge from a traditional book” [R21]). Warto również zaznaczyć, że preferencje wykazywane przez uczestników analizowanego badania są zbliżone z wynikami badań przeprowadzonych wśród studentów z innych krajów, takich jak Stany Zjednoczone, Japonia, Niemcy, Słowacja oraz Indie (Baron i in., 2017). Analizy te potwierdzają spójność w kwestii czynników decydujących o preferencjach czytelniczych, włączając w to koszty i wygodę jako głównych motywatorów napędzających cyfrowe czytanie w szkolnictwie wyższym.

WNIOSKI KOŃCOWE I REKOMENDACJE

W świetle prowadzonych badań wyłania się konieczność przededefiniowania roli bibliotek w kontekście zmieniającej się rzeczywistości społeczno-kulturowej. Tradycyjne pojmowanie bibliotek jako miejsc przechowywania książek ustępuje miejsca nowej koncepcji aktywnych ośrodków wspierających otwartą naukę i promujących różnorodność. Priorytetem staje się dążenie do swobodnej wymiany myśli oraz korzystania z otwartych zasobów, co niesie za sobą konieczność adaptacji funkcji bibliotek do współczesnych potrzeb użytkowników. Promowanie otwartych zasobów on-line staje się kluczowym elementem poszerzenia dostępu do wiedzy na skalę globalną (Walasek, 2021). W tym kontekście biblioteki powinny pełnić rolę organizato-

12 W ogólnopolskim badaniu przeprowadzonym w 2022 roku 29% respondentów zadeklarowało słuchanie podcastów, a 8% audiobooków (Zasacka i Chymkowski, 2023, s. 24).

13 Potwierdzają to także wnioski z raportu *Słuchacz podcastów w Polsce* stworzonego przez zespół Grupy Eurozet (N=8305). Większość, bo aż 82% respondentów przyznało, że korzysta z tego medium najczęściej w domu. Oprócz tego podcasty towarzyszą odbiorcom w samochodzie, w środkach komunikacji, w czasie spacerów, w pracy oraz podczas uprawiania sportu czy robienia zakupów (Agora, 2023).

rów seminariów, dyskusji oraz warsztatów, tworząc przestrzeń sprzyjającą interakcji między różnymi grupami społecznymi.

Kolejnym aspektem adaptacji bibliotek do współczesnych realiów jest konieczność wzbogacenia zbiorów o zasoby w różnych językach. Jest to istotne nie tylko ze względu na zapewnienie dostępu do informacji dla studentów z różnych kultur i narodowości, ale również dla budowania globalnej społeczności akademickiej, gdzie każdy student, niezależnie od języka ojczystego, może znaleźć materiały związane z jego obszarem zainteresowań czy kierunkiem studiów.

Niewątpliwie cenne jest także wykorzystanie technologii cyfrowych, w tym sztucznej inteligencji, stanowiących istotne narzędzie wspierające proces edukacji (FRSI, 2015). Wykorzystanie technologii tłumaczenia treści może eliminować bariery językowe, ułatwiając dostęp do globalnej wiedzy oraz sprzyjając międzykulturowej wymianie myśli i doświadczeń. Ponadto nie powinno się bagatelizować roli książek jako formy kolekcjonerskiej oraz środka relaksacji. Promowanie czytelnictwa jako formy hobby oraz zachęcanie do korzystania z różnorodnych źródeł i gatunków literackich może przyczynić się do kształtowania poczucia tożsamości czytelniczej oraz zapewnienia relaksu i równowagi psychicznej w erze powszechnego korzystania z cyberprzestrzeni (Rathnabai, 2023).

Podsumowując, badania nad preferencjami studentów oraz analiza zmian społeczno-kulturowych wyraźnie wskazują na potrzebę dostosowania funkcji bibliotek do współczesnych potrzeb społeczeństwa. Biblioteki działające na tych zasadach powinny stanowić miejsce inspiracji, transferu wiedzy oraz promowania i rozwijania inteligencji kulturowej, niezbędnej do życia w wielokulturowym społeczeństwie.

BIBLIOGRAFIA

- Agora. (2023, 12 października). *Słuchacz podcastów w Polsce 2022. [Raport cz 3]*. <https://www.agora.pl/jak-i-dlaczego-sluchamy-podcastow-raport-cz-3>
- Ang, S., Van Dyne, L., Koh, C. (2006). Personality correlates of the four-factor model of cultural intelligence. *Group & Organization Management*, 31(1), 100–123. <https://doi.org/10.1177/1059601105275267>
- Baron, N.S., Calixte, R.M., Havewala, M. (2017). The persistence of print among university students: An exploratory study. *Telematics and Informatics*, 34(5), 590–604. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2016.11.008>
- CDV. (2021). *Statut Collegium Da Vinci czerwiec 2021*. <https://collegiumdavinci.bip.gov.pl/statut-uczelnistatut-collegium-da-vinci-czerwiec-2021.html>
- CDV. (2023). *Strategia rozwoju Collegium Da Vinci 2023–2025*. <https://collegiumdavinci.bip.gov.pl/strategia-uczelnistategia-collegium-da-vinci-2023-2025.html>
- Cockiewicz, W. (2013). Jak uporządkować terminologiczny chaos w glottodydaktyce i po co? *LingVaria*, 8(1(15)), s. 201–213. <https://doi.org/10.12797/LV.08.2013.15.17>
- EF English Proficiency Index. (2024). *The world's largest ranking of countries and regions by English skills*. www.ef.com/epi

- Freedom House. (2023, marzec), *Freedom in the world 2023. Report*. https://freedomhouse.org/sites/default/files/2023-03/FIW_World_2023_DigitalPDF.pdf
- FRSI. (2015). *Manifest na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych w Polsce*. Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. <https://frsi.org.pl/manifest-na-rzecz-rozwoju-kompetencji-cyfrowych/>
- FRSI. (b.d.). *Biblioteka z wizją*. Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. <http://biblioteka-z-wizja.biblioteki.org/Symfony/web/app.php>
- GUS. (2023). *Przynależność narodowo-etniczna, język używany w domu, przynależność do wyznania religijnego*. Główny Urząd Statystyczny. <https://stat.gov.pl/spisy-powszechno/nsp-2021/nsp-2021-wyniki-ostateczne/tablice-z-ostatecznymi-danymi-w-zakresie-przynaloznosci-narodowo-etnicznej-jezyka-uzywanego-w-domu-oraz-przynaloznosci-do-wyznania-religijnego,10,1.html>
- Lipińska, E. (2003). *Język ojczysty, język obcy, język drugi. Wstęp do badań dwujęzyczności*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Miodunka, W. (1980). Lingwistyczne podstawy nauczania języka polskiego jako obcego. W: K. Krakowiak, J. Mańdziuk (red.), *Poradnik metodyczny dla nauczycieli polonijnych* (s.). Polonijne Centrum Kulturalno-Oświatowe UMCS.
- Nalewajska, L. (2022). Miejsce biblioteki akademickiej w procesie internacjonalizacji uczelni. W: A. Gogiel-Kuźmicka, E. Kierejczuk (red.), *Biblioteki naukowe – doświadczenia przeszłości, wyzwania jutra* (s. 29–42). Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej. https://doi.org/10.24427/978-83-67185-22-6_2
- Rathnabai, A.S. (2023). Nurturing Mental and Emotional Well-Being in the Cyberspace. *Indian Journal of Health & Wellbeing*, 14(4), 538–542. <https://journals.in-dexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1902933>
- Smułkowa, E. (2009). Integracja języków na pograniczu białorusko-polsko-litewskim i jej konsekwencje dla teorii zapożyczeń. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*, 66, 97–110.
- Statista. (2025). *Books – Worldwide*. <https://www.statista.com/outlook/amo/media/books/worldwide>
- UNESCO. (2001). *Powszechna Deklaracja UNESCO o Różnorodności Kulturowej*. <https://www.unesco.pl/kultura/roznorodnosc-kulturowa/deklaracja-unesco/>
- UNESCO. (2009). *Manifest UNESCO/IFLA o bibliotece wielokulturowej*. https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/multicultural_library_manifesto-pl.pdf
- Virtualo. (2017). *Zwyczaje Polaków związane z użytkowaniem ebooków i audiobooków*. <https://nck.pl/upload/attachments/319727/Raport%20z%20badania%20zwyczaje%20Polak%C3%B3w%20-%20ebooki%20i%20audiobooki.pdf>
- Walasek, P. (red). (2021). *Biblioteki i reszta świata*. Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie. <https://doi.org/10.7206/978-83-66502-04-8>
- Zasacka, Z., Chymkowski, R. (2023), *Stan czytelnictwa w Polsce w 2022 roku*. Biblioteka Narodowa. <https://www.bn.org.pl/download/document/1688127220.pdf>

**NATIVE TONGUE OR FOREIGN LANGUAGE? AN ANALYSIS OF THE
LINGUISTIC READING PREFERENCES OF PRIVATE UNIVERSITY STUDENTS ON
THE EXAMPLE OF COLLEGIUM DA VINCI IN POZNAŃ**

ABSTRACT: The article analyzes the language preferences of students at private universities in Poland based on research conducted at Collegium Da Vinci in Poznań. Dominant trends in the choice of languages and reading formats were identified, taking into account the respondents' motivations. Particular attention was given to the English language, which is widely used around the world. The availability of books in minority languages in Polish libraries and the needs of readers in this regard were also addressed. The article also discusses preferred data presentation formats, such as films, books, and podcasts, which meet the needs of the contemporary reader.

KEYWORDS: native language, foreign language, library, interculturality